Serge van Duijnhoven, auteur, dichter, historicus en journalist

Serge van Duijnhoven: "Mijn Nederlandse vrienden werden fysiek onpasselijk van de onordelijkheid van Brussel. Ik niet: ik hou van chaos."

© Marc Gysens

BDW 1199 PAGINA 14 - DONDERDAG 1 OKTOBER 2009

'Vallen naar de hemel'

BRUSSEL – "Een bestaan als schrijver, een mens doet het zichzelf aan. Als je zo jong begint als ik, dan denk je: *vallen naar de hemel* – zoals Nescio in *Dichtertje*. Maar het nagejaagde ideaal in overeenstemming brengen met de werkelijkheid is niet makkelijk. Het zorgt voor hoogte- én dieptepunten. Wie dat niet kan aanvaarden, wil ook het leven niet aanvaarden. Hoogtepunten en dieptepunten maken nu eenmaal deel uit van het leven." De Nederlandse schrijver-dichter-historicus-journalist Serge van Duijnhoven is een man met een groot hart voor Brussel.

Schrijver worden: Serge van Duijnhoven heeft het altijd gewild. "Toch heb ik voor een studie geschiedenis gekozen. Geschiedenis was en is mijn passie, schrijven mijn ambitie. De geschiedenis is de ultieme bron voor een auteur, omdat het des mensen handelingen is, en de verhalen die eruit voortspruiten. En dat hoeven natuurlijk niet allemaal verhalen over geschiedenis te zijn."

Zijn eerste boek, *Cascade*, schreef Van Duijnhoven toen hij zeventien was. "Vervolgens ben ik een jaartje naar Amerika geweest, vooraleer me op mijn passie te storten, aan de Universiteit van Amsterdam. Een passie die voor een groot deel een erfenis was van mijn mentor op de middelbare school, Paul Offermans. Een man met een ongelooflijke intellectuele bagage en een grote souplesse. Hij maakte abstracte kunst, was bevriend met Karel Appel en anderen van de Cobrabeweging, schreef boeken over de Nederlandse geschiedenis, zong als tenor in een koor en was de meest dwarse, linkse figuur die een mens zich maar kon voorstellen. En zo'n figuur wilde ik nou net zijn. Een magister als Offermans, op wiens schouder je kunt leunen, of over wie je kunt dromen – onbetaalbaar. Ik ben hem een aantal jaar geleden nog eens gaan opzoeken. Ja, dat is net alsof je door Hugo Claus wordt ontvangen."

"Die passie voor geschiedenis leeft nog steeds, net zoals mijn ambitie als schrijver nog even fel brandt. Een schrijver moet ook het kind in zich wakker houden, door te blijven spelen. Anders houdt het op met de creativiteit."

"Mijn hart ligt bij de poëzie, bij verhalen, romans. En dat heb ik altijd gewild, dus voor mij is het een heel natuurlijke keuze. Het woord onderzoeken, de diepte van de menselijke ziel naar boven brengen. Dat is waar ik het best in ben en dat is wat ik altijd heb gewild. Je moet ook blijven geloven in wat je doet, en dat moet natuurlijk zijn. Een collega, Bart FM Droog, heeft zich vorig jaar laten ontvallen niet langer te geloven in de poëzie. Dat is de dood. Dat is hetzelfde als dat een priester zou zeggen: God is dood."

Schrijven betekent ook kiezen voor een kommervol bestaan. "Mijn ouders – vader was als ingenieur verantwoordelijk voor de waterstaat van Zuid-Nederland, moeder kwam uit een middenstandsfamilie – hebben altijd gevonden dat het de slechtste beslissing was die ik maar kon nemen. Het was bezorgdheid, die voortkwam uit liefde. 'Hoe gaat onze geliefde zoon in godsnaam overleven?' Ergens hadden ze wel gelijk. Je moet een beetje een masochist zijn om het pad van kunstenaar of schrijver op te gaan. Maar uiteindelijk waren ze wel trots als er weer een nieuw boek op de plank kwam."

"Ik heb ook het voordeel dat ik vroeg begonnen ben en al vrij snel succes heb gekend. De uitgeverswereld is een soort van vampierenbusiness, en jong talent is het bloed. Publiciteit, talkshows, het kon niet op. Maar op een gegeven ogenblik vervlakt dat, dan word je gewoon een schrijver van middelbare leeftijd."

Brel en Gainsbourg

Serge van Duijnhoven doet me zijn verhaal op de bovenste verdieping van het nieuwe café Kafka. Waar vroeger, in La Rose, oude Brusselse dames dansten, wordt nu de traditie voortgezet met betere muziek, toogdiscussies en stevige consumptie. De eerste verdieping is omgevormd tot een expositieruimte, waar nu Bosz de Kler, accordeonist-fotograaf, de spits mag afbijten. Met *Brusselse mysteriën – Bruxelles mystères*. Aan Van Duijnhoven is gevraagd om het allemaal in goede banen te leiden.

"Dat ik gevraagd ben om een en ander te coördineren, is mede het gevolg van het feit dat ik twee jaar geleden een tijdlang in de Kafka heb gewerkt. In een café de klanten bedienen, omdat de onzekerheid van het schrijversbestaan een mens al eens noodzaakt op een gewone manier aan de kost te komen. Ik ben trouwens een schrijver die niet alleen achter zijn bureautje wil zitten. Het houdt een mens scherp, net als mijn verslaggeving uit het voormalige Joegoslavië een aantal jaar geleden voor *de Volkskrant* en *De Morgen*.

"In Brussel moet je achter de deuren kijken om de stad te savoureren. In de Nederlandse steden is het *what you see is what you get*"

Of wat ik doe met mijn groep, Dichters Dansen Niet: literaire teksten brengen op elektronische muziek."

Een draagbare cd-speler vult de ruimte met poëtische ontboezemingen van Jacques Brel en muziek van Serge Gainsbourg. Gepaste muziek voor de gelegenheid: de spitsbroeders Van Duijnhoven en De Kler hebben iets met Brel en Gainsbourg. "Jacques Brel is een van mijn voorbeelden, en Bosz heeft zijn zoontje Sjakie genoemd, naar Jacques."

"Ik heb altijd een diepe liefde voor Brussel gevoeld, een liefde die ik heb kunnen ontwikkelen door de vriendschap van mijn ouders met een Franstalige familie in Anderlecht, de Masques. *Well-to-do* en gezegend met zes prachtige dochters. Mijn broer en ik gingen daar altijd met kloppend hart naartoe. Ik weet nog de laatste keer dat we er zijn geweest, Brel was net overleden. Meneer Masques, de regent over zes mooie dochters, heeft me toen 'Marieke' laten beluisteren omdat het half Nederlands, half Frans was. De oude Masques sprak een heel statig Vlaams, heel mooi, zijn dochters spraken geen woord Nederlands, wat ik heel vreemd vond. Pas later begrijp je een beetje beter hoe dat allemaal in elkaar zit."

"Met Gainsbourg heb ik dan weer een band via mijn moeder. Zij heeft, toen ze in Parijs als model werkte, een verhouding met hem gehad en ze heeft haar eerste zoon Serge genoemd. Misschien daarom ook dat ik morgen in Amsterdam het Gainsbourgfestival mag openen. Met een gedicht over de man die mijn vader had kunnen zijn, maar het niet geworden is."

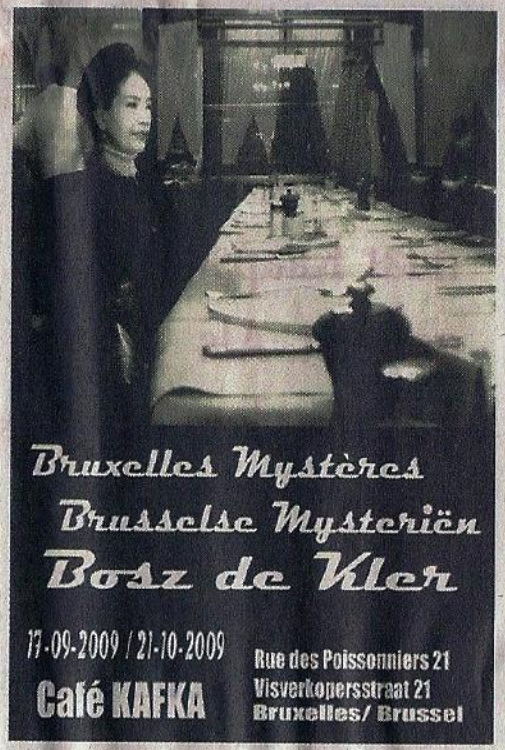

Taverne du Passage, gezien door het oog van Van Duijnhovens zielsverwant Bosz de Kler. Tot en met 21 oktober in de Kafka.

"Vijftien jaar geleden heeft Bosz ontdekt dat fotografie zijn andere grote passie is, naast accordeon spelen. Hij is altijd al een voyeur geweest – niet in de pejoratieve zin van het woord –, en dan is fotografie de ideale uitlaatklep. De vlieg op de muur, primair ingesteld op de esthetiek van het oog. Ik ben anders: mijn drang is een vrijheidsdrang, plus een drang om te vertellen. De ziel van de dingen openbaren. Wat zijn camera voor Bosz is, is mijn aantekeningenboekje voor mij. Allebei geven we zo expressie aan die lava van de werkelijkheid die voortdurend borrelt en om je heen in beweging is."

Onvoorwaardelijke liefde

Een werkelijkheid die voortdurend borrelt en in beweging is, dat is ook Brussel. Het Brussel waarvan Van Duijnhoven zo houdt, hoewel hij al eens het slachtoffer is geweest van de harde, gewelddadige kant van de stad. "Drie loodjes van een pistool in mijn hoofd, in coma geslagen met het deksel van een vuilnisbak. Toch blijft mijn liefde *de plein cœur*."

"Op een bepaalde manier heb ik me hier altijd thuis gevoeld. Dat het een heel gecompliceerde stad is, heb ik van bij het begin begrepen. Gecompliceerd, maar mij op het lijf geschreven. Omdat iedereen hier tot een minderheid behoort."

"Ik woon nog altijd in de Marollen, en met groot plezier. Heerlijk toch, een stad die als het ware op de frontlinie ligt tussen de Nederlandstalige en de Franstalige cultuur. En dan die verdoken schoonheid, die je op de meest onverwachte plekken aantreft. Schoonheid van schemerend verval."

"In Brussel moet je dan ook achter de deuren gaan kijken om een beetje de stad te kunnen savoureren. Helemaal anders dan in Nederlandse steden, daar is het *what you see is what you get*. Helemaal geënt op de koopmansgeest van mijn landgenoten. Ik zeg *landgenoten*, want ik ben nog steeds Nederlander. Maar als er zoiets als een Brussels paspoort zou bestaan, dan zou ik het onmiddellijk aanvragen. Nederlandse vrienden die mij af en toe kwamen opzoeken in Brussel, werden fysiek onpasselijk van de onordelijkheid van die stad. Ik heb dat allerminst, ik hou van chaos, van hectische onregelmatigheid. Elke keer als ik terugkom, besef ik de juiste keuze te hebben gemaakt door hier te komen wonen, door een huis te kopen in de Marollen."

Karel Van der Auwera